

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : اقتصاد انرژی

عنوان :

بررسی تاثیر خصوصی سازی بر عملکرد بنگاه های پتروشیمی در ایران

استاد راهنما :

دکتر محمد علی خطیب

استاد مشاور :

دکتر عباسعلی ابونوری

پژوهشگر:

هادی شیرپور

زمستان ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا
منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداوند است و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری ما دانشجویان و اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم.
اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائب های غیر علمی می پالایند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشورها و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر:

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : اقتصاد انرژی

عنوان :

بررسی تاثیر خصوصی سازی بر عملکرد بنگاه های پتروشیمی در ایران

استاد راهنما :

دکتر محمد علی خطیب

استاد مشاور :

دکتر عباسعلی ابونوری

پژوهشگر:

هادی شیرپور

زمستان ۱۳۹۱

تقديم به :

تشکر و قدردانی :

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب هادی شیرپور دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۰۱۵۶۴۰۰ در رشته اقتصاد انرژی که در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۴ از پایان نامه خود تحت عنوان : بررسی تاثیر خصوصی سازی بر عملکرد بنگاه های پتروشیمی در ایران با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ :

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای/خانم

بحروف و با درجه

مورد تصویب قرار گرفت .

از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

امضاء استاد راهنما :

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان‌نامه:
عنوان پایان‌نامه: بررسی تاثیر خصوصی سازی بر عملکرد بنگاه‌های پتروشیمی در ایران		
نام و نام خانوادگی دانشجو: هادی شیرپور	تاریخ شروع پایان‌نامه:	شماره دانشجویی:
رشته تحصیلی:	تاریخ اتمام پایان‌نامه:	
استاد / استادان راهنما:		
استاد/استادان مشاور:		
آدرس و شماره تلفن ::		
<p>چکیده پایان‌نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش‌های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>این پایان‌نامه به بررسی اثر خصوصی سازی بر عملکرد شرکتهای صنعت پتروشیمی می‌پردازد. خصوصی سازی در صنعت پتروشیمی ایران از دهه ۱۳۷۰ شروع شد و هنوز ادامه دارد. تاکنون شرکتهای دولتی متعددی در این صنعت به بخش غیردولتی واگذار شده است. در این پایان‌نامه آزمون شد که واگذاری سهام دولتی به بخش خصوصی در شرکتهای پتروشیمی ایران بر نرخ بازدهی دارایی به عنوان شاخص عملکرد این شرکت‌ها تاثیر مثبت دارد. بنابراین داده‌های مربوط به ۱۰ شرکت از صنعت پتروشیمی که قبلا دولتی بوده و در بورس اوراق بهادار تهران عضو هستند برای ۱۴ سال از اطلاعات منتشرشده توسط بورس گردآوری شد. سپس مدل تحقیق با توجه به ماهیت داده‌ها از روش تابلویی برآورد گردید. اثر چهار نوع مالکیت شامل مالکیت مستقیم دولت، مالکیت صندوق‌های تامین اجتماعی و بازنشستگی، مالکیت سایر سرمایه‌گذاران نهادی و مالکیت اشخاص خصوصی بر عملکرد شرکتهای پتروشیمی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که واگذاری سهام دولتی در شرکتهای پتروشیمی به سایر سرمایه‌گذاران نهادی و نیز اشخاص خصوصی بر عملکرد شرکتهای پتروشیمی تاثیر مثبت معنی‌داری دارد.</p>		

مناسب است نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه _____
مناسب نیست تاریخ و امضاء:

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	فصل اول: کلیات.....
۲	۱-۱- بیان مساله تحقیق.....
۴	۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن.....
۴	۳-۱- اهداف تحقیق.....
۴	۴-۱- فرضیه تحقیق.....
۵	۵-۱- مدل تحقیق.....
۵	۶-۱- روش تحقیق.....
۶	۷-۱- جامعه آماری و حجم نمونه.....
۶	۸-۱- روش گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۶	۹-۱- چارچوب پایان نامه.....
۸	فصل دوم: مبانی نظری.....
۹	مقدمه.....
۹	۱-۲- تعاریف خصوصی سازی.....
۱۰	۲-۲- دلایل خصوصی سازی.....
۱۱	الف. افول نظام های مبتنی بر اقتصاد متمرکز.....
۱۱	ب. رواج دیدگاه های اقتصادی و مدیریتی طرفدار دولت حداقل.....
۱۲	ج. بهبود عملکرد شرکت های دولتی.....
۱۳	د. محدودیت مالی دولت.....
۱۳	۳-۲- روش های خصوصی سازی.....
۱۳	۱-۳-۲- خصوصی سازی همراه با واگذاری مالکیت.....
۲۰	۲-۳-۲- خصوصی سازی برخی فعالیت ها (برون سپاری).....
۲۰	۳-۳-۲- آزادسازی و مقررات زدایی (خصوصی سازی از پایین).....
۲۱	۴-۲- سابقه خصوصی سازی در ایران.....
۲۱	۱-۴-۲- پیش از انقلاب.....
۲۲	۲-۴-۲- برنامه های اول و دوم توسعه.....
۲۴	۳-۴-۲- برنامه های سوم و چهارم توسعه و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.....
۲۶	۴-۴-۲- حجم خصوصی سازی در سال های اخیر.....
۲۷	۵-۲- جمع بندی.....
۲۸	فصل سوم: ادبیات موضوع.....
۲۹	۱-۳- مطالعات انجام شده درباره ارتباط خصوصی سازی با عملکرد بنگاه ها.....
۳۰	۱-۱-۳- مالکیت و عملکرد در محیط رقابتی.....
۳۱	۲-۱-۳- دولت به عنوان سرمایه گذار و دولت به مثابه مالک.....

۳۲	۳-۱-۳- چگونگی اثرگذاری مالکیت دولت بر عملکرد شرکتها
۳۳	۴-۱-۳- مالکیت دولتی و عملکرد شرکت
۳۳	۵-۱-۳- ساختار مالکیت بنگاه، عملکرد بنگاه و حکمرانی شرکتی
۳۴	۶-۱-۳- ساختار مالکیت و عملکرد بنگاه
۳۴	۷-۱-۳- ساختار مالکیت، حکمرانی شرکتی و عملکرد بنگاه
۳۵	۸-۱-۳- پیامدهای رفاهی ناشی از فروش بنگاه‌های دولتی
۳۶	۹-۱-۳- تجدیدساختار و خصوصی‌سازی شرکت تولید برق مرکزی انگلیس
۳۶	۱۰-۱-۳- منافع خصوصی‌سازی- شواهدی از مکزیک
۳۶	۱۱-۱-۳- خصوصی‌سازی و کارایی: اثرات واگذاری شرکت خطوط هوایی بریتانیا
۳۷	۱۲-۱-۳- تأثیر خصوصی‌سازی بر عملکرد بنگاه‌ها
۳۸	۱۳-۱-۳- خصوصی‌سازی و عملکرد بنگاه‌ها در اروپای مرکزی و شرقی
۳۹	۱۴-۱-۳- سازگاری انواع حکمرانی شرکتی با اقتصاد ایران
۴۰	۱۵-۱-۳- جمع‌بندی
۴۲	۲-۳- صنعت پتروشیمی در ایران
۴۲	۱-۲-۳- آغاز صنعت پتروشیمی در ایران
۴۳	۲-۲-۳- جایگاه صنعت پتروشیمی در اقتصاد ایران
۴۶	۳-۲-۳- سرمایه‌گذاری و تولید در صنعت پتروشیمی
۵۰	۴-۲-۳- اشتغال در صنعت پتروشیمی
۵۱	۵-۲-۳- صادرات پتروشیمی
۵۴	۶-۲-۳- مشکلات صنعت پتروشیمی در ایران
۵۶	۷-۲-۳- خصوصی‌سازی در صنعت پتروشیمی
۶۰	۸-۲-۳- جمع‌بندی
۶۱	فصل چهارم: بررسی وضعیت شرکت‌های پتروشیمی نمونه مطالعه
۶۲	مقدمه
۶۲	۱-۴- پتروشیمی آبادان
۶۴	۲-۴- پتروشیمی فارابی
۶۶	۳-۴- صنایع شیمیایی سینا
۶۷	۴-۴- پتروشیمی خارک
۷۰	۵-۴- پتروشیمی اصفهان
۷۱	۶-۴- پتروشیمی اراک
۷۴	۷-۴- صنایع شیمیایی فارس
۷۵	۸-۴- پتروشیمی شیراز
۷۷	۹-۴- پتروشیمی فناوران
۷۸	۱۰-۴- بررسی شاخصهای عملکردی شرکت‌های منتخب
۸۳	فصل پنجم: روش تحقیق و برآورد مدل
۸۴	مقدمه

۸۴	۱-۵- طراحی مدل تحقیق
۸۷	۲-۵- نمونه تحقیق
۸۹	۱-۲-۵- شاخص‌های عملکردی
۹۰	۲-۲-۵- متغیرهای مالکیتی
۹۲	۳-۵- روش برآورد مدل
۹۳	۴-۵- برآورد مدل و تحلیل نتایج
۹۷	۶-۵- جمع‌بندی آزمون فرضیه مطالعه
۹۹	فصل ششم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۱۰۰	مقدمه
۱۰۰	۱-۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۰۵	۲-۶- پیشنهادها برای مطالعه بیشتر
۱۰۷	منابع و مأخذ

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۱۶	جدول ۱-۲- خصوصی سازی از راه عرضه سهام واحد مشمول به عموم
۱۷	جدول ۲-۲- خصوصی سازی از راه عرضه سهام واحد مشمول واگذاری به گروه های خاص
۱۸	جدول ۳-۲- خصوصی سازی از راه فروش دارایی های واحد مشمول واگذاری
۱۹	جدول ۴-۲- خصوصی سازی از راه تفکیک واحد مشمول واگذاری به واحدهای کوچک تر
	جدول ۵-۲- خصوصی سازی از راه مشارکت بخش خصوصی در سرمایه گذاری در واحد دولتی ۲۰
۲۱	جدول ۶-۲- خصوصی سازی از راه فروش واحد مشمول واگذاری به مدیران یا به کارکنان
۲۹	جدول ۷-۲- ارزش سهام دولتی واگذار شده به بخش غیردولتی (میلیارد ریال)
۲۹	جدول ۸-۲- تعداد شرکتهای دولتی واگذار شده به بخش غیردولتی
۵۱	جدول ۱-۳- سهم تولید صنایع شیمیایی از تولید تولید ناخالص ملی
۵۹	جدول ۲-۳- سهم صادرات پتروشیمی از کل صادرات غیرنفتی
۶۳	جدول ۳-۳- واگذاری شرکتهای پتروشیمی دولتی از دهه ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۸۵
۶۴	جدول ۴-۳- واگذاری شرکتهای پتروشیمی دولتی طی ۱۳۸۶-۱۳۸۸ به بخش عمومی غیردولتی (رددیون)
۶۵	جدول ۵-۳- واگذاری شرکتهای پتروشیمی دولتی طی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۸ به طرح سهام عدالت
۷۱	جدول ۱-۴- انواع محصولات شرکت پتروشیمی آبادان
۷۳	جدول ۲-۴- محصولات شرکت سهامی سینا
۸۱	جدول ۴-۴- تغییرات سرمایه شرکت پتروشیمی اراک
۸۲	جدول ۵-۴- تغییرات سرمایه شرکت صنایع شیمیایی فارس
۸۳	جدول ۶-۴- آمار تولید شرکت صنایع شیمیایی فارس (تن)
۸۶	جدول ۷-۴- آمار تولید شرکت پتروشیمی فن آوران
۸۷	جدول ۸-۴- رشد فروش سالانه شرکتهای پتروشیمی نمونه
۸۸	جدول ۹-۴- بازدهی دارایی سالانه شرکتهای پتروشیمی نمونه
۸۹	جدول ۱۰-۴- نسبت بدهی شرکتهای پتروشیمی نمونه
۹۰	جدول ۱۱-۴- نسبت ارزش بازاری به ارزش دفتری شرکتهای پتروشیمی نمونه
۹۴	جدول ۱-۵- انواع مالکیت شرکتهای پتروشیمی و شرکتهای ذیل آنها
۹۶	جدول ۲-۵- مشخصات شرکتهای نمونه و سال پذیرش در بورس اوراق بهادار
۹۹	جدول ۳-۵- میانگین متغیرها برای کلیه شرکتها در دوره مورد مطالعه
۱۰۰	جدول ۴-۵- میانگین هر یک از متغیرها طی دوره مورد مطالعه برای هر یک از شرکتهای موجود در نمونه
۱۰۱	جدول ۵-۵- جدول نتایج آزمون هاسمن برای تعیین اثرات ثابت یا اثرات تصادفی در مدل
۱۰۳	جدول ۶-۵- خلاصه نتایج برآورد مدل در چهار حالت
۱۲۱	جدول پ-۱- آزمون هاسمن برای حالت اول
۱۲۲	جدول پ-۲- آزمون هاسمن برای حالت دوم

۱۲۳	جدول پ-۳- آزمون هاسمن برای حالت سوم
۱۲۴	جدول پ-۴- آزمون هاسمن برای حالت چهارم
۱۲۵	جدول پ-۵- نتایج برآورد مدل برای حالت اول
۱۲۶	جدول پ-۶- نتایج برآورد مدل برای حالت دوم
۱۲۷	جدول پ-۷- نتایج برآورد مدل برای حالت سوم
۱۲۸	جدول پ-۸- نتایج برآورد مدل برای حالت چهارم

فهرست نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۵۸	نمودار ۱-۳- سهم ارزش صادرات پتروشیمی از ارزش کل صادرات غیرنفتی (درصد)
۷۰	نمودار ۱-۴- تغییر در فروش شرکت پتروشیمی آبادان (درصد)
۷۲	نمودار ۲-۴- تغییر در فروش شرکت پتروشیمی فارابی (درصد)
۷۴	نمودار ۳-۴- تغییر در فروش شرکت صنایع شیمیایی سینا (درصد)
۷۶	نمودار ۴-۴- تغییر فروش شرکت پتروشیمی خارک (درصد)
۷۷	نمودار ۵-۴- تغییر فروش شرکت پتروشیمی اصفهان (درصد)
۷۸	جدول ۳-۴- تغییرات سرمایه شرکت پتروشیمی اصفهان
۷۹	نمودار ۶-۴- تغییر فروش شرکت پتروشیمی اراک (درصد)
۸۲	نمودار ۷-۴- تغییر فروش شرکت صنایع شیمیایی فارس (درصد)

فصل اول: کلیات

۱-۱- بیان مساله تحقیق

کشور ایران با ده درصد از ذخایر نفتی و بزرگترین میادین گازی دارای یکی از بزرگترین منابع ذخایر هیدروکربوری جهان به شمار می‌آید، به گونه‌ای که هم در بخش ذخایر گازی و هم نفتی در بین سه کشور اول جهان قرار دارد. بنابراین ایران به عنوان یکی از بزرگترین دارندگان این منابع باید به لحاظ صنعتی نیز در این زمینه از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار باشد. حال آنکه به جای تحقق این امر، کشور بیشتر در زمینه خام‌فروشی این منابع خدادی گام برداشته است.

از جمله صنایعی که در صنعت نفت و گاز می‌توانند نقش اساسی در رشد اقتصادی کشور داشته باشند می‌توان به صنعت استخراج، پالایش و پتروشیمی و صنایع پایین دست پتروشیمی اشاره نمود. در بین این صنایع، می‌توان از صنعت پتروشیمی به عنوان حلقه رابط بین صنایع استخراج و پالایش با صنایع پایین دست پتروشیمی یاد کرد. زیرا تولیدات این صنعت به عنوان مواد اولیه در صنایع پایین دست استفاده می‌شود. بنابراین تکمیل و توسعه صنعت پتروشیمی می‌تواند زنجیره ارزش صنعت نفت در کشور را تکمیل کند.

علی‌رغم وجود منابع نفت و گاز فراوان در ایران، صنعت پتروشیمی برخلاف کشورهای مشابه مانند عربستان هنوز نتوانسته است جایگاه حقیقی خود را کسب کند. عوامل متعددی در این زمینه دخالت دارند. برخی به مداخلات سیاسی در مکان‌یابی صنایع پتروشیمی و نیز عدم رعایت نقش این صنعت در استراتژی توسعه صنعتی کشور اهمیت داده‌اند. (رهبر و میرشجاعیان حسینی، ۱۳۸۸). برخی نیز عدم توانایی کشور در استفاده از مزیت رقابتی این صنعت در سطح بین‌الملل به دلیل کمبود تکنولوژی، نوآوری و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در توسعه‌نیافتگی صنعت پتروشیمی موثر دانسته‌اند (راسخی و ذبیحی لهرمی، ۱۳۸۷). کسانی نیز عدم استفاده از توانایی‌های در سطح بنگاه‌های اصلی صنعت پتروشیمی را در تاثیرگذار تشخیص داده‌اند (مهرگان، اصغرزاده و صفری، ۱۳۸۷).

به نظر می‌رسد یکی از مهمترین مشکلات صنعت پتروشیمی کشور دولتی بودن آن است. بنابراین، یکی از مهمترین مباحث برای مطالعه در این صنعت، می‌تواند برنامه خصوصی‌سازی آن باشد. معمولاً خصوصی‌سازی با این اهداف انجام می‌شود که: کارایی اقتصادی به وسیله تقویت رقابت در بازارها افزایش یابد؛ با حضور بخش خصوصی بتوان نوآوری، تولید، سرمایه‌گذاری و اشتغال را افزایش داد؛ ساختار مالی، مدیریتی و فنی بنگاه‌ها بهبود یابد؛ نقش دولت محدود شود تا این نهاد بتواند بر روی اهداف ضروری‌تری تمرکز کند؛ بار مالی بنگاه‌های اقتصادی زیانده برای دولت کاهش یابد؛ بدهی‌های دولت کاهش یافته تا منابع مالی محدود دولت به منظور تامین مالی سایر نیازمندی‌ها آزاد شود و نیز مالکیت عمومی و مردمی سهام گسترش یابد.

برنامه خصوصی‌سازی کشور از اوایل دهه ۱۳۷۰ شروع شد و با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در سال ۱۳۸۷ در حال حاضر به اوج خود رسیده است. همزمان با این برنامه‌ها در صنعت پتروشیمی کشور نیز خصوصی‌سازی انجام شد.

برنامه خصوصی‌سازی در یک صنعت مانند پتروشیمی را از زوایای مختلفی می‌توان تحلیل کرد. با توجه به شروع برنامه خصوصی‌سازی در این صنعت از دهه ۱۳۷۰ در این پایان‌نامه سعی می‌شود که عملکرد شرکت‌های پتروشیمی پس از خصوصی‌سازی تحلیل شود. این که خصوصی‌سازی چگونه و چقدر شاخص‌های عملکردی بنگاه‌ها را تغییر می‌دهد به عواملی بستگی دارد از جمله:

- وضعیت شرکت‌های دولتی پیش از واگذاری در زمینه شرایط بازاری، شاخص‌های عملکردی و نحوه کنترل شرکت،
- فعالیتهای انجام شده برای واگذاری و نحوه واگذاری شرکت‌های دولتی در زمینه تجدید ساختار، تفکیک وظایف تصدی‌گری از وظایف حاکمیتی، اصلاح روابط مالی و محدودیت‌های بودجه‌ای، اصلاح روابط بازاری، شیوه قیمت‌گذاری سهام، شیوه مزایده سهام، نسبت سهام واگذار شده و ماهیت سهامداران جدید.
- کارکرد شرکت‌های خصوصی شده پس از واگذاری از لحاظ ماهیت حکمرانی شرکتی، میزان دخالت دولت، ترکیب سهامداران جدید و جایگاه بازاری شرکت.

در این پایان‌نامه نخست از بین شاخص‌های عملکردی، دو یا سه شاخص مناسب برای بنگاه‌های پتروشیمی خصوصی‌شده انتخاب می‌شود، سپس تاثیر خصوصی‌سازی بر یکی از شاخص‌های عملکردی که نرخ بازدهی دارایی است، تحلیل خواهد شد. بنابراین، سوال اصلی پایان‌نامه این است که خصوصی‌سازی بر عملکرد (نرخ بازدهی دارایی) شرکت‌های پتروشیمی در ایران چگونه و چقدر تاثیر داشته است و نقش سایر عوامل مرتبط در این ارتباط چگونه است؟

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

دلایل زیادی برای اهمیت این موضوع می‌توان بیان کرد که مهمترین آنها عبارتند از:

- صنعت پتروشیمی یکی از مهمترین صنایع کشور به‌ویژه از لحاظ تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و نیز نقش عمده آن در صادرات است.
- درباره برنامه خصوصی‌سازی کشور که از دهه قبل شروع شده و در حال حاضر شدت گرفته است لازم است مطالعات آسیب‌شناسی متعددی انجام شود تا بتوان کاستی‌های قوانین، فرایندها و رویه‌های موجود را اصلاح کرد. یکی از مهمترین مطالعات آسیب‌شناسی مطالعه این برنامه در سطح یک صنعت است.

۱-۳- اهداف تحقیق

اولین هدف تحقیق، تحلیل سابقه برنامه خصوصی‌سازی کشور در صنعت پتروشیمی است. هدف دیگر آسیب‌شناسی خصوصی‌سازی در صنعت پتروشیمی ایران با مطالعه عملکرد بنگاه‌های واگذارشده در این صنعت است. تا با کمک آن بتوان راهکارهای مفیدی برای بهبود برنامه خصوصی‌سازی در این صنعت ارائه کرد.

۱-۴- فرضیه تحقیق

مطابق آنچه در قسمت بیان مسئله مطرح شد و نیز پیرو برخی نظریات اقتصادی، حرکت به سمت خصوصی‌سازی و آزادسازی سبب بهبودی عملکرد بنگاه‌ها خواهد شد؛ به عبارت دیگر می‌توان بیان داشت که، تغییر مالکیت و مدیریت بنگاه از دولتی به خصوصی سبب خواهد شد عملکرد بنگاه بهبود

یابد. در این نوشتار از میان شاخص‌های عملکردی شاخص نرخ بازدهی دارایی انتخاب و مورد ارزیابی قرار گرفته است. از این رو، فرضیه تحقیق به صورت زیر است:

واگذاری سهام دولتی در شرکت‌های پتروشیمی ایران بر عملکرد (نرخ بازدهی دارایی) این شرکتها تاثیر مثبت دارد.

۱-۵- مدل تحقیق

نتایج مطالعات تجربی درباره ارتباط خصوصی‌سازی با عملکرد بنگاه‌ها بسیار متنوع است. وینینگ و برودمن^۱ (۱۹۹۲) با بررسی ۵۴ مطالعه مختلف در رابطه با تأثیر مالکیت دولتی بر عملکرد شرکتها نتایج مطالعات انجام شده در این باره را جمع‌بندی کرده‌اند. از بین این ۵۴ مطالعه ۳۲ مطالعه نتیجه گرفته‌اند که مالکیت خصوصی به عملکرد بهتر شرکتها منجر می‌شود، ۶ مطالعه عملکرد بهتر شرکتها را تحت مالکیت دولت را نتیجه گرفته‌اند و ۱۶ مورد به نتیجه‌ای صریح دست نیافته‌اند.

براساس این مطالعات می‌توان مدلی به شکل زیر طراحی کرد:

متغیر وابسته مدل به عنوان متغیر نشان دهنده عملکرد بنگاه‌ها شامل:

- شاخص بازدهی دارایی (ROA) (سود خالص از مالیات به ارزش دفتری کل دارایی‌ها)،

متغیرهای توضیحی شامل:

- سهم دولت، سهم شبه دولتی‌ها و اشخاص خصوصی از مالکیت شرکت که متغیرهای

مالکیتی نامیده می‌شوند و در مدل با O_i نشان داده می‌شوند.

- متغیرهای کنترلی شامل لگاریتم طبیعی درآمد فروش سالانه (به عنوان نشان دهنده اندازه

بنگاه) و نسبت بدهی بنگاه که در مدل به ترتیب S و D نشان داده می‌شوند.

$$ROA = f(S, D, O_i)$$

لذا مدل تحقیق بدین شکل خواهد بود:

۱-۶- روش تحقیق

گردآوری مبانی نظری و ادبیات تجربی تحقیق به صورت کتابخانه‌ای خواهد بود و برای گردآوری اطلاعات و آمار از اطلاعات صورتهای مالی شرکتها و مصوبات مجمع عمومی آنها استفاده خواهد شد. اطلاعات مربوط به این شرکتها از سازمان بورس اوراق بهادار دریافت شده است. این آمارها برای ۱۴